

MONOGRAFIE VAN AUBEL

*Sinds die tijd ben ik verknocht aan Aubel, alsof het mijn
geboorteplaats is.*

© drs. Ruud J. E. Offermans

Sittard, Sint Jan 2022

Fotografie: Mark Verhaegh, Ruud Offermans

Met dank aan de Aubel-gangers: Rian & Roger
Hameleers, Mark en Doreen Verhaegh, Désiree Cals,
Frank Offermans & Fabien Godelaine, Thomas Lambiet.

Voorkant: uitzicht op Aubel vanaf Hagelstein (Voeren)

© Alle rechten voorbehouden

Aubel

Maaslandse renaissancegevels
een herleving van het stille stadje
de gevels wachten geduldig dat doen
ze al jaren niemand die ze opmerkt

het is de entourage van vorige eeuwen
toen hier het centrum van handel was
kooplieden kwamen van Heinsberg
om hier hun waar te gaan verruilen

zoals ook wij toevallig hier kwamen
en eigenlijk nooit meer weggingen
het is uiteindelijk ons thuis geworden
te midden van m'n eigen herinneringen

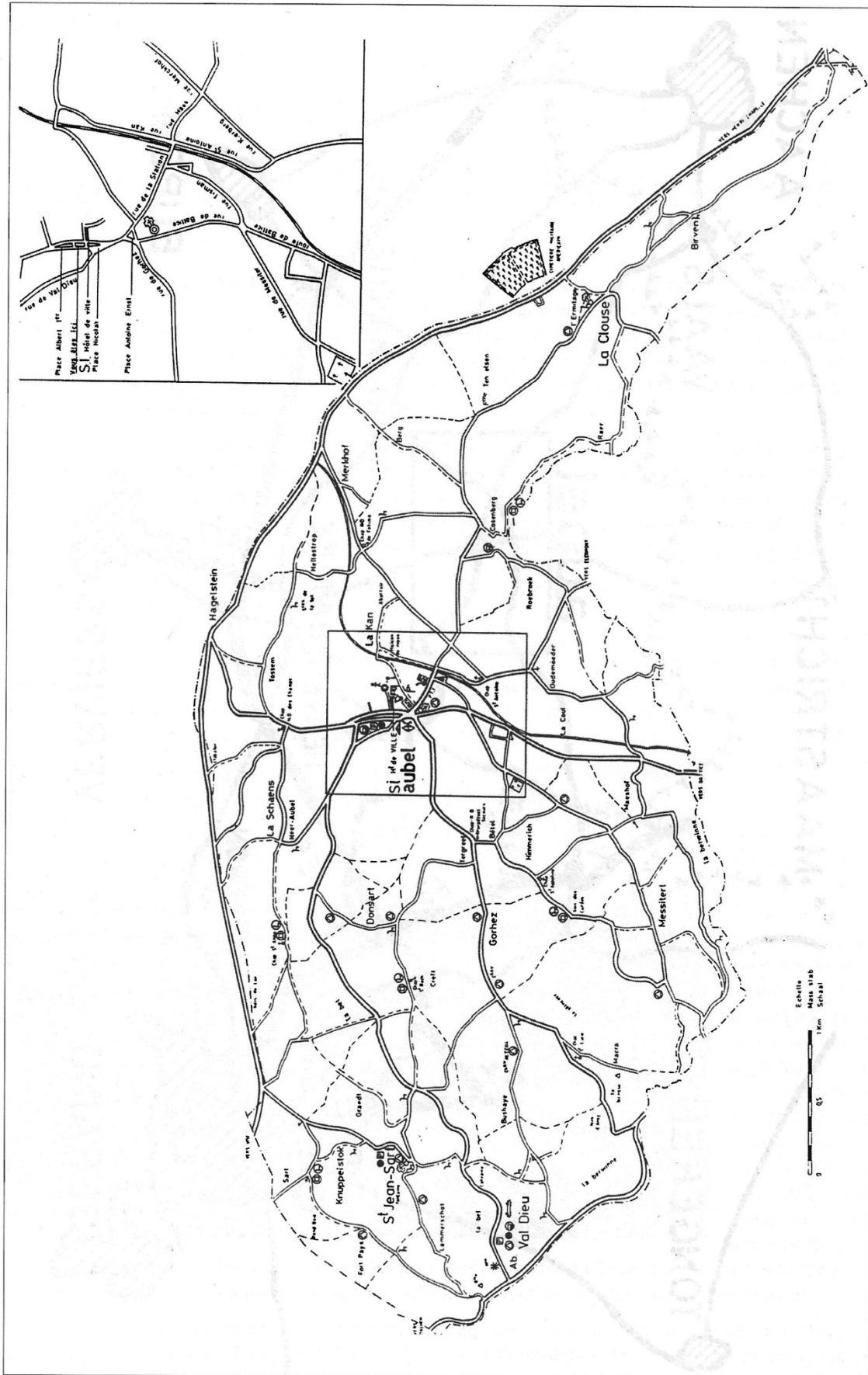
het is het land van de mystiek
van oude veldkapellen en kleine
snelstromende blauwe watertjes
een op en neer gaan van landschap

van uitzicht naar uitzicht door alles
kan niet anders zijn dan hier, omdat
het geheimzinnige loert tussen bomen
het onbegrijpelijke langs elke veldweg
het land van de uitgebreide mystiek

als een kruis naast een boom die leeft
de rand van onze wereld schijnt het
we hebben een vakantiegevoel gehad

weldra zal het niet meer van ons zijn
wordt het hier ook verkeerslawaaï
terwijl we toch voor de rust komen
en de langzame tijd die hier heerst

***

Gemeente Aubel (de steelpan).

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Geologie	10
Hydrologie	13
Het reliëf	13
Toponymie	18
Land van Herve	24
Hubertusmarkt	26
Vetweiderij	34
Kasteel Altena	40
Historie	43
Panoramawijzer	52
Wüstung	53
Kasteel Gorhez	57
Sint-Hubertus	61
Hubertuskerk	63
Kerkramen	70
De taalkwestie	83
Val-Dieu	92
Sint-Annakapel	110
Aubel-centrum	111
Architectuur	115
Literatuur	128
De Zilverlinde	131
Literatuur	274

Inleiding

Het dorp Aubel ligt ingeklemd tussen de vallei van de Bel in het noorden, en die van de Berwijn in het zuiden. Bij Godsdal komen deze riviertjes bij elkaar. De bron van de Bel ligt iets ten noorden van de kom van Aubel, die op een hoogte van ongeveer 200 meter is gelegen. Deze gemeente Aubel maakt deel uit van een bekken van de Berwijn als waterscheiding, met een oppervlakte van 116 vierkante kilometer. Over het geheel genomen is het ontstaan ervan gemakkelijk te verklaren door de werking van de wateren van dit bekken, evenals door de aard en samenstelling van de ondergrond.

Het uitzicht was adembenemend:

‘Overal kleine bosschages, graften en lintbeplantingen van bomen. Met daartussen gras en nog eens gras, met hoogstamboomgaarden. Uitgestrooid leken de boerderijen. Je kon helemaal naar Henri-Chapelle kijken. En overal waren er hellingen en hoogteverschillen. In de diepte voor hem lag in de verte een kerktoren.’

‘Ik denk dat ik daar moet zijn.’

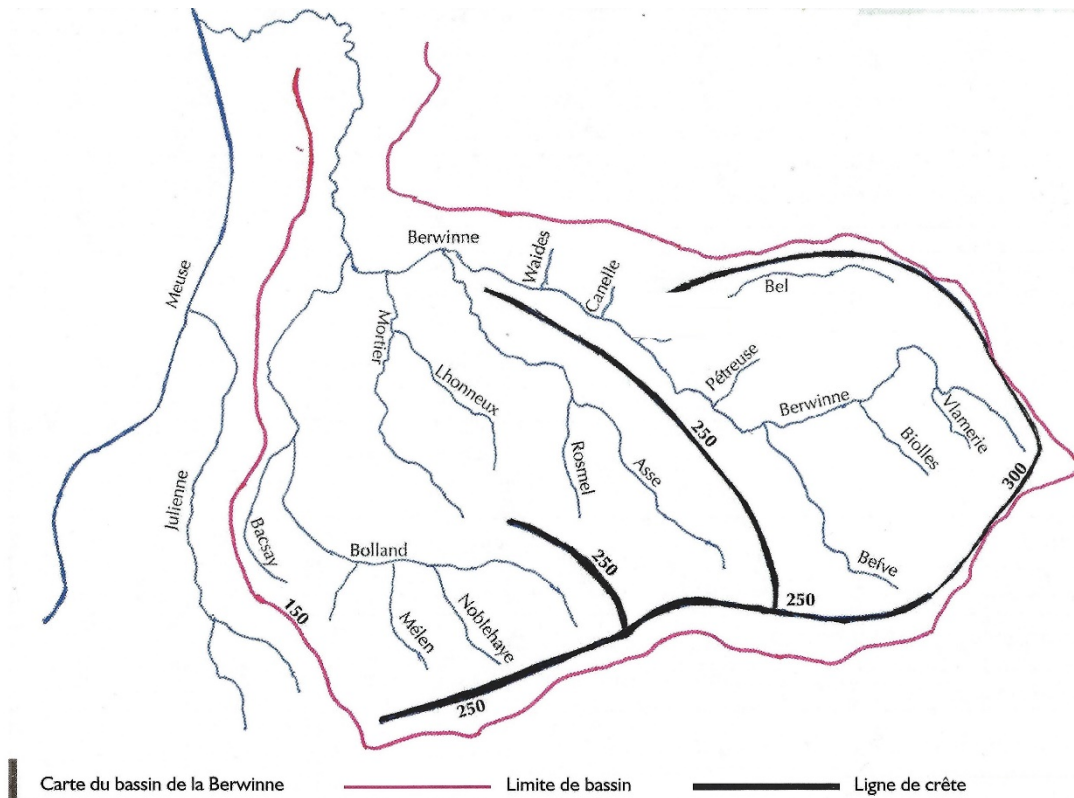
Dit was het land van Aubel. Een uniek stukje bewaard gebleven landschap dat nog de sfeer van vroeger ademt. Waar dingen nog zijn zoals ze altijd waren geweest. Onderdeel van het land van Herve samen met Herve, Thimister Clermont, Welkenraedt en Plombières. Overal appelbomen, waardoor Aubel bekend is van appels. Ze maken hier allerlei producten van appels, zoals appelstroop, appelcider en appelwijn. ‘Misschien ook wel appelsap en appelmoes, maar dat leek hem niet waarschijnlijk.’

Het zogenaamde bekken van Aubel, gevormd door twee kleine riviertjes de Berwijn en de Bel er omheen waren alleen hoge waterscheidingen van Hagelstein en Henri

Chapelle.

*Vergezicht
op Aubel
vanaf
Hagelstein.*

Het bekken van Aubel

Als we kijken naar onze gemeente in het bijzonder, Aubel is gelegen op een hoogte van 235 meter in een bekken bestaande uit een laagte gevormd door de loop van de Berwijn en door de Bel, haar zijrivier.

De gemeente maakt deel uit van het Land van Herve en de omgeving wordt gekenmerkt door landbouw. De noordelijke grens van de gemeente wordt gevormd door een heuvelrug die de waterscheiding vormt tussen Bel en Berwijn enerzijds en de Voer en Gulp anderzijds. De zuidelijke grens van de gemeente valt grotendeels samen met de Berwijn.

‘De gehuchten Oudemoeder (etymologische verbastering van ‘Auwermoer’, ‘oud moeras’), Roebroek, Kosenberg, Doefberg, Hagelstein, Hellestrop, Himmerich, Schaans, Graat, Kollenhof, Knuppelstok, Lammerschot, Langstraat, Maashof, Merkhof, Messitert, Raer, Ten Elsen, Tossem.’

‘Aubel is tot op het bot verfranst, maar het kon zijn verleden niet helemaal wegpoetsen: De achternamen van de Aubelois ruiken naar vroeger: de dorpingen heten Billen, Meurens, Offermans, Proumen, Schoonbroodt, Schreiber en Stassen.’

Geologie

De geologie stelt ons in staat om de kenmerken van de bodem van onze regio te kennen en de evolutie ervan vanuit het verleden tot het heden te begrijpen. We weten dat de ondergrond bestaat uit rotsen. Dit komt door de transformatie en zeer langzame consolidatie van deeltjes of sedimenten van silica, löss, krijt, ijs of calcium die hier door water en wind zijn afgezet. Dit zijn de sedimentaire gesteenten die overal in ons land te vinden zijn. Als we bedenken dat deze sedimenten pure verstening hebben ondergaan van sterke druk en intense hitte in de diepten van de aardkorst, dan worden ze metamorfe rotsen.

Afhankelijk van het overwicht van de oorspronkelijke deeltjes of sedimenten kunnen heel eenvoudig deze rotsen in drie verschillende categorieën worden ingedeeld: De mergel van onze streken is bijvoorbeeld een zachte rots gevormd door löss en krijt. Vuursteen is een coherent gesteente dat bestaat uit leisteen en zandsteen. Het proces van formatie van rotsen in de ondergrond, evenals de geologische verschijnselen die ermee gepaard gaan, vinden plaats over enkele honderden miljoenen jaren plaats. De geologische geschiedenis is daarom essentieel om de vorming van onze regio te begrijpen.

Het begon allemaal lang geleden, in het primaire tijdperk (ook wel Paleozoïcum genoemd, ongeveer 500

miljoen jaar geleden). Onze regio's behoorden toen tot een hypothetisch continent gelegen op het zuidelijk halfrond, in de buurt van de steenbokkeerkring. Na de grote drift van deze continenten ondergaan de Ardennen - waar het Pays de Herve deel van uitmaakt - een metamorfose tot diep in de ondergrond. Onze regionen lagen toen op een niveau lager dan dat van Brabant en de zee die hen meermaals overstroomde uit het zuiden. Het liet zandige sedimenten zoals klei en later kalksteen achter (tijdens het Devoon, 375 miljoen jaar geleden). Veel later nog (tijdens Carboon), vestigde een dichte tropische vegetatie zich hier, het produceerde steenkoolsedimenten die in verschillende breuken worden aangetroffen. Op de as Charleroi - Luik maar ook in het Pays de Herve.

Tijdens het secundaire tijdperk (dat ook wel Meozoïcum wordt genoemd, 250 miljoen jaar geleden), kwam Afrika in botsing met Europa en veroorzaakte het de formatie van de Alpen, waarvan de toppen een hypothetische zeebodem zijn. De basis werd hierdoor gevormd omdat er sedimentatie optrad, terwijl de Ardennengrond ondertussen verticaal steeg. De zee werd daar nog een paar keer uitgenodigd, maar zou nu uit het noorden komen. Ze deponeerde nog steeds sedimenten van zand, leisteen en mergel en aan het einde van de cyclus, boven deze afzettingen, liet ze ons

de verschillende krijtniveaus van het late Krijt na (gelegen in het midden van het secundaire tijdperk).

De zee zette dit voort tijdens het Tertiaire tijdperk (Cenozoïcum genoemd, 65 miljoen jaar geleden). Het was pas onlangs ongeveer 2 miljoen jaar geleden (ook wel de Quartair genoemd, die strikt genomen niet overeenkomt met een geologisch tijdperk, maar met de komst van de mens op aarde verband heeft) dat onze regio's grote ijstijden ondergingen. Een genererende gletsjers (continentale gletsjer genoemd) deed onze bodems naar het noorden te egaliseren, terwijl de verpulverde rotsen later door de wind werden meegevoerd en overal in vruchtbare löss werd afgezet.

De geologische formaties die worden aangetroffen bestaan uit rotsen die dateren van het Devoon tot het Krijt. De Paleozoïcische onderlaag kwam boven te liggen in de belangrijkste valleien, terwijl de krijtachtige, Krijtformatie genoemd, te vinden is op de vlakten en tussen de rivieren. Deze formaties worden beïnvloed door talrijke storingen als gevolg van het op elkaar stapelen van de ondergrond. Deze gronden worden lokaal overwonnen in de vorm van quartair zand, alluvium en klei.

Hydrologie

De gemeente Aubel maakt deel uit van het stroomgebied van de Berwijn, met een oppervlakte van 116 vierkante kilometer. Over het algemeen wordt het reliëf verklaard door de erosie van de wateren van dit bekken, evenals door de aard en samenstelling van de ondergrond. Als we kijken naar de betaling als geheel, zien we dat:

Op het grootste deel van de noordelijke helft (van Dalhem tot Aubel) is er een grote formatie krijtachtige rotsen. In het laatste gebied ligt krijt boven een laag ondiepe klei. Dit vormt een ondoordringbare laag (aquitard), die de waterspiegel aan het begin van de waterscheiding van het bekken van Aubel bepaalt.

In de zuidelijke helft (van Barchon, en Blegny aan Clermont) bedekken deze rotsen meer oudere en hardere rotsen die daar tevoorschijn komen. Na de as Herve, Thimister, Clermont en verder, Henri-Chapelle, de krijtachtige formatie van een hoefijzer (georiënteerd zuid-west / noordoost) die culmineert op 354 meter en scheidt de bekkens van de Maas en de Vesder.

Het reliëf

Als we meer in het bijzonder ons dorp beschouwen, ligt Aubel op 235 meter boven de zeespiegel in een bekken bestaande uit depressies gevormd door de

stroomopwaartse loop van de Berwijn en door de Bel, zijn zijrivier. De diversiteit van landschappen van Aubel is groot:

In het centrum, het landschap is heuvelachtig en gemaakt van omsloten weilanden met heggen. Het suggereert een gedeelte van de grond bestemd is voor de teelt van maïs. Op de westelijke helling van de Belvallei staat Saint-Jean-Sart halverwege op een hoogte van 200 meter op de rand van zijn kerk. De hellingen zijn grasachtig of bebost, afhankelijk van de steilte van de helling. De bodem van de valleien wordt bezet door weiden of wetlands.

In het noorden en oosten wordt de plaats aan de rand afgesloten door hogere hellingen met panoramische landschappen: het zijn de bergkammen van de waterscheiding die van nature het gemeenschappelijke grondgebied afbakenen. Het landschap is open en grasachtig, maar schaars bewoond door de heersende wind.

In het zuiden is het landschap verdeeld in een uitgestrekte alluviale vlakte (zuidoost, richting La Clouse) en steile hellingen (zuidwest, richting Messitert).

Zoals we kunnen zien, markeert de Berwijn diep zijn stroomgebied in de Pays d'Aubel. Vervolgens gaat tot op een hoogte van 270 meter, in de buurt van het gehucht La Clouse, op een plaats genaamd Birven. Vervolgens naar de stuw van Lixhe, na 25 kilometer met een zeer kronkelende loop. Het wordt de Berwijn in het zuiden verder afgebakend door de zuidelijke grens van de gemeente door Val-Dieu, en stroomt dan langzaam richting Mortroux en Dalhem in de richting van Moelingen. Het eindigt zijn loop in de Maas in Navagne (gevoed door vele zijrivieren waarvan de meesten zich op het grondgebied van Aubel bevinden: de Bel (5.200 m, ten noorden van de gemeente), de Pétreuse (1.400 m, sub-west, op een plaats genaamd Macra), de Berg Fontaine (385 m, zuidoosten, op een plaats genaamd Berg met doorgang in een dal).

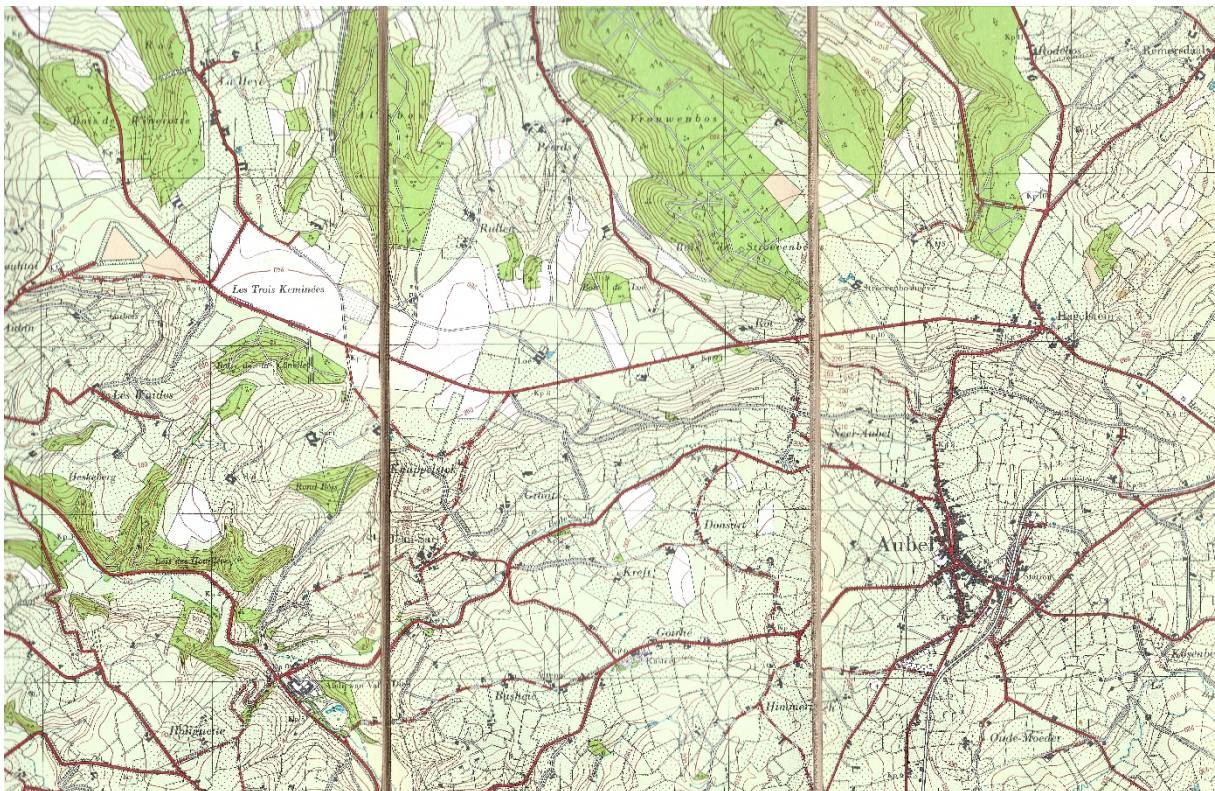
Aubel: topografische kaart, 1:10.000.

Het plateau is geologisch gezien bedekt met löss (rade- en bergbrikgronden) met een klein gedeelte kolenzandsteen (Boven-Carboon) en Akener Groenzand. Het moedermateriaal (de C-horizont) bestaat uit

zandsteen uit het paleozoïcum en afzettingen van krijt (mergel).

Dit landschap kenmerkt zich door een in weiland gelegd glooiend landschap met als ingrediënten: kleine landschapselementen, boomgaarden en vele solitaire boerderijen, lijkend op zichzelf verdedigende forten. Met elkaar verbonden door weidepaden en tourniquets. Verder zijn er veel verwaarloosde en doorgeschoten meidoornheggen en solitaire bomen te midden van uitgestrekte grasvlakten. Af en toe geaccentueerd door murmelende beekjes die de bovenstroom van de Berwijn vormen, zoals de Rau de la Vlamerie. Kortom een landschap om in te verdwalen.

Topografische kaart van de gemeente Aubel uit 1959.

Toponymie

Binnen de toponymie maken we onderscheid tussen 'Ortsnamen' en 'Flurnamen'. Ortsnamen zijn nederzettingsnamen en Flurnamen zijn veldnamen. Ook bespreken we hier enkele hydroniemen (watervennamen).

Aubel: Aubel is waarschijnlijk al belangrijk in de 13^e eeuw, want in 1263 wordt de kapel van Saint-Hubert door een zekere priester Petrus bediend. Maar de parochie werd echter pas in 1391 gesticht. De naam 'Aubel' komt voor het eerst voor in 1248 in de vorm van 'Able', vermeldt de officiële site van Aubel. Afgeleid van het Latijnse 'albula' wat 'kleine heldere rivier' betekent. Wat normaal was voor de kalksteen die hier aan de oppervlakte kwam:

Quoi qu'il en soit, le nom d'Aubel apparaît pour la première fois en 1248 sous la forme de Able. Sans doute doit-on voir dans ce nom le « albula » latin, « la petite (rivière) blanche ». Quoi de plus normal, en un endroit où le calcaire abonde?

Met als tussenvormen: 1248 Able, 1275 Auble, 1312 Abele, Aubele, 1384 Aubel, 1558 Abelen. 'Abele' verwijst trouwens naar 'witte populieren'. De naam kan niet verklaard worden als 'aan gene zijde van de Bel' of 'aan de Bel', hoewel hier wel het riviertje de Bel stroomt.

Voor toponymisten, *La Bel*, moet de naam waterloop (hydroniem) in verband worden gebracht met Aubel, de naam van de plaats (toponiem). Dit is al een eerste verworven punt, in deze wetenschap dat verloren gaat in vermoedens. Het is in ieder geval een Keltische of Gallische plaatsnaam (daterend van voor de 1^e eeuw voor Jezus-Christus). Voor velen van hen, zijn afleidingen van het *Albula-type*, elders in Europa bekend. *Albula* (albus in het Latijn), verwijst naar het begrip witte bloem. Maar welke witte bloesem is het? Mergel, zeggen sommigen. Zeker, de mergel bevindt zich veel in de bodem van de regio, maar deze sedimentaire rotsen waaruit het is samengesteld zijn in wezen kalksteen en klei wordt eerder in de ondergrond gevonden. Het geeft een witachtige uitstraling aan de ondergrond en het landschap. Voor een aantal hydroniemen gevormd onder het *Albula-type*, stellen andere toponymisten de Gallische term *albio* voor, die de hemelwereld zou aanduiden, lichtgevend in tegenstelling tot de donkere ondergrondse wereld. Verleidelijke en poëtische uitleg van bronnen en beken, zilveren kleur zijn talrijk in de regio, bij de eerste stralen van de zon.

Berwijn / Berwinne: Het hydroniem *Berwinne* kent verschillende equivalenten in de provincie Luik: een zijrivier van de Geer, op de rechteroever van de Geer, bij Eben-Emael, bij Noville, bij Jeneffe, bij Momelette en een

zijrivier op de rechteroever van de Yerne. Het woord Berwinne is al lang verbonden aan de reeksen van *Bebronne, Biesme, Biévène, Bièvre, Breuvanne*: deze zou verklaring zijn van de Keltische naam *bebros* (die een bever aanduidt). Het *bebr-ina-type* is echter specifiek voor Haspengouw en het Land van Herve en staat tegenover het *bebr-onna-type* van andere regio's.

Om onze taak niet gemakkelijker te maken, interfereerden de Romaanse en Germaans vormen met elkaar, een kenmerk dat veel voorkomt in de regio. De romaanse vorm (*bèrwène*) overheerste als hydroniem, terwijl de Germaanse vorm (*Birven*), die de ontluikende vallei aanduidt (bij La Clouse-Aubel), het toponiem werd. Bovendien zou de harde stamterm *bher-w-* verwijzen naar het werkwoord *bouilloner*, afkomstig uit het Gallo-Latijn. Deze naam kon echter alleen overeenkomen met de bovenloop van de Berwinne tot aan de Val-Dieu.

Val Dieu: Godsdal (ook genoemd: *Goestdael, Goidsdail, Goidsdaile, Goidsdal, Gootsdail, Val Deu, Val Diu, Vallis Dei, Vas Deusa, Vas Dieu, Vaul Dieu, Vaus Deus, Vaz Deu, etc.*) Cisterciënzer monniken hadden de gewoonte zich op onherbergzame oorden te vestigen. Teruggetrokken van de wereld, meestal in een dal, konden zij zich toeleggen op hun enig middel van bestaan, het bewerken van hun gronden. Ze volgden daarin het voorbeeld van de

Heilige Robert van Molesme, die op die manier opnieuw terug wou naar het oorspronkelijk ideaal en de regel van de Heilige Benedictus. Het religieuze erfgoed werd verrijkt met boerderijen, schuren, molen, wijngaarden, bos- en landbouwgronden. Volgens de legende is de onbewoonde vallei waarin zij zich vestigden, zo onherbergzaam dat ze van de regionale bevolking de bijnaam Vallée du Diable (vallei van de duivel) hadden gekregen. De monniken veranderden deze naam in Vallée de Dieu (vallei van God), wat later Val-Dieu wordt.

Donsart: *Doenroide, Duijnrode, Doonder, Donraedt of Doenraede*, niet te verwarren met Doenrade bij Sittard, genoemd (ronde heuveltop of ontginningen van Dudo, 'sart' staat voor 'rade'), was een oud leengoed van het Graafschap Dalhem, al in 1314 genoemd. Afgeleid van de persoonsnaam *Dudo*. Deze *Dudo* stamt af van de voornaam *Ludo*, een verkorte vorm van *Liudolf*, zoon van keizer Otto I.

Gorhez: Toponymisch gezien heette het hier *de Hoogte van Goreheim, Ghorhem, Goireheim, Gorch, Gorchem, Gorecheijm, Goregheim, Gorhez, Goirhe, Goirhé* of gewoon *Gorhé*. Het toponiem 'Gorhez' komt van het Frankische woord 'Goderichem', wat de woning(en) van Goderic betekent.

De heerlijkheid en het kasteel van Gorhez: De abdij van Val-Dieu heeft vanaf de eerste jaren van haar bestaan een cijns met hout, velden, weiden, weiden, wateren, molen en comfort ...*predium quoddam suum, quod dicitur Gorch, sitem juxta Sartum Sanci Johannis... possidendum omnibus aisiamentis predicto predio pertinentibus scilicet in bosco, in plano, in pratis et pasturis in aquis et molendis* (Ruwet, Cartulaire). Het is een bezitting gelegen in **Gorch** of **Gorkum**. Deze landen strekken zich vervolgens uit naar de Val-Dieu, waar zich stroomopwaarts een zogenaamde duivelskloof bevindt. Zelfs nu is er nog steeds een zogenaamd duivelspad!

Sint-Jans-Rade: De parochie van Saint-Jean-Sart werd vermoedelijk opgericht rond 1647-48, ook al werd de locatie in de 12e eeuw, in de tijd van de eerste ontginners, al bewoond. 'Rade' verwijst naar de naam van de ontginner; in dit geval Jan of Jean. Later etymologisch verbasterd tot Sint Jan. In dit Sint-Jansrade (Saint-Jean-Sart) werd het Nederlands in 1775 als officiële taal vervangen door het Frans. Dit verwijst ons dus goed naar de betekenis van de naam van het dorp, naar de naam: Sint-Jan-Sart betekent Saint Jean Sart en het <sart> soms <essart>, verwijst naar een land dat net is gerooid, door ontbossing van de ontgonnen gebieden van hout en heide. De plaats is dus het resultaat van een landontruiming.

Messitert: Heden ten dage wordt de Nederlandse plaatsnaam van de stad Sittard afgeleid van Siter, van het Oudhoogduitse *sîte*, hoogte of berghelling, en de plaats ligt dan ook op een hoogte. Mes is afgeleid van 'Maison de Campagne' wat zoveel als buitenhuis, tweede huis of boerderij betekende. Messitert is hieraan verwant.

Knuppelstock: Veldnamen bestaande uit 'knuppel' met samengestelde bosnamen betekenen bossen die voor het benodigde hakhout gebruikt werden. 'Stock' betekent 'boomstronk'.

Overige toponiemen: Oudemoeder (etymologische verbastering van '*Auwermoer*' = '*oud moeras*'), Birven afgeleid van het Keltische 'witte rivier', Doefberg, Elven komt van Elbele, dat is de naam van de Bel afgeleid van het Keltische *Albinu* en het Germaanse *Albellu*, verdere toponiemen zijn: Hagelstein, Hellestrop, Himmerich, Graat, Knuppelstok, Kollenhof, Kosenberg, Lammerschot, Langstraat, Maashof, Merkhof (het toponiem Merckhof heeft geen affiniteit met gehuchten in Aubel; van origine is de Latijnse term '*marca*' waaraan het Germaanse woord hof is verbonden: Deze boerderij was in feite gelegen op de grens tussen het graafschap Dalhem en het hertogdom Limburg (vgl. de

achternaam *Marggraf*), Raer, Roebroek, Schaans, Ten Elsen, Tossem).

Land van Herve

Overal appelbomen, waardoor Aubel bekend is van appels. Ze maken hier allerlei producten van appels, zoals appelstroop, appelcider en appelwijn.

‘Misschien ook wel appelsap en appelmoes, maar dat leek hem niet waarschijnlijk.’

Onderdeel van het land van Herve samen met Herve, Thimister Clermont, Welkenraedt en Plombières. Dit Land van Herve of Plateau van Herve (Frans: *Pays de Herve* of *Plateau de Herve*) is een geografische streek in Wallonië in het noorden van de Belgische provincie Luik. De streek is ongeveer 450 km² groot en vormt onderdeel van de Weidestreek. Een streek ten noorden van de Ardennen waar grasland het belangrijkste landgebruik is.

De omzetting van bouwland in grasland in Zuid-Limburg dateert pas aan het einde van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw. Zij was voornamelijk een gevolg van de economische crisis in welke tijd de tot dan toe beoefende graanteelt in de knel kwam.

In het aan Zuid-Limburg grenzende ‘Land van Herve’ was men echter reeds veel vroeger toe overgegaan om het bouwland in grasland om te zetten. In Herve overheerst in de middeleeuwen de akkerbouw dat al aan

het einde van de 15^e eeuw in grasland werd gelegd. Omstreeks 1683 was het aandeel van het grasland reeds gestegen tot circa 93%. Vandaar de aanvoer van zuivelproducten naar de markt in Aubel.

Het is twintig jaar geleden, maar nog typerend voor Waalse gemeenschappen. Gebouwen uit de 17e en 18e eeuw, geheel in de stijl van Zonnekoning Lodewijk XIV, hebben door achterstallig onderhoud alle glans verloren. Het dorp is een schim van zichzelf geworden. Erger. De vreemdeling voelt zich niet welkom, ook al zijn de Aubelois ronduit gastvrij. Het is doorgaans de taalbarrière die voor problemen zorgt. Spreek je geen Frans, dan wordt het moeilijk communiceren. En dus laten veel mensen het dorp links liggen. Wallonië is in een neerwaartse spiraal terechtgekomen en zuigt kernen als Aubel moeiteloos mee.

‘Nog geen vijftien jaar geleden was het centrum een gribus (achterbuurt)’, verklaart een bewoner.

‘Nu bestaat de straat uit klinkers en zijn alle stroomkabels onder de grond verdwenen. Alles ademt vooruitgang.’

De man erkent dat toerisme daar een belangrijke rol in speelt. Het toerisme is enorm aangetrokken. Wie naar de uitlopers kijkt van wat het Godsdal heet, weet waarom. Aubel ligt in een groene kuip waar het uitzicht adembenemend te noemen valt. De wandelingen en

fietsroutes zijn dan ook niet te tellen. Aubel, gelegen in het land van Herve, kent de laatste decennia een bijna ongelofelijke ontwikkeling. Maar zonder de markt was Aubel een stip op de kaart geweest.

Hubertusmarkt

Niet meer dan dat. Iedere zondag zijn bewoners, streekgenoten en toeristen op en rond de Place Albert te vinden. Hun buit op de markt is meestal Luikse stroop, kaas (Aubeloise en Val Dieu), cider, trip (balkenbrij), slakken, verse eieren, ham en andere fijne vleeswaren en het plaatselijke 'lev'gos' of 'Wolfslever' (gezoete vleeswaren gevuld met krenten, afkomstig uit Olne of Welkenraedt). Letterlijk vertaald: 'wat de smaak verhoogt'.

Een voorbeeld van Lev'gos

Hubertusmarkt in Aubel

Het was dinsdag dus stond het hele centrum vol met kraampjes. De markt in Aubel wordt twee keer per week gehouden namelijk de dinsdagmarkt en de zondagmarkt. De dinsdagmarkt is ouder. De markt is tot ver bekend om zijn verse streekproducten. Van ambachtelijk brood, verse groenten en fruit tot vlees- en worstspecialiteiten en regionale kazen. Zelfs de meest verwende tong zal hier lekkerbekkend over de markt lopen om daarna op een van de terrasjes van een 'tas' koffie of pintje te genieten. Bij Jean-Pierre, de Salon de Thé op de hoek van het plein, kun je smullen van geweldige patisserie. In de

winkel kun je de oogstrelende lekkernijen kopen om mee naar huis te nemen. Je kunt hier trouwens ook heerlijk ontbijten.

We namen vandaag warme appelcroissants en knapperig vers stokbrood mee naar huis voor onze zondagslunch. Uiteraard ontbraken lekkere lokale kazen niet. De vierkante rauwmelkse stinkkaas 'Le Herve' van de Oude Molen, bij Val-Dieu, met zijn bakstenen kleur en typisch aroma vinden we heerlijk met een likje (Luikse) appelstroop. De Bouquet des Moines, een van de kazen van de Abdij van Val-Dieu, is een zachte witschimmelkaas die heerlijk is in een salade met rood zomerfruit en honing. We namen ook nog een regionale geitenbrie.

Over de 'cornichons', kleine augurken om in te maken en de 'haricots mauves', paars-zwarte sperziebonen, die in Aubel te koop zijn.

De zondagsmarkt van Aubel is een leuk culinair uitstapje. Een aanrader is ook een bezoek aan de bekende Abdij van Val-Dieu die ook in de gemeente Aubel ligt. Je kunt er heerlijk wandelen en in het restaurant of op het terras bijzondere streekgerechten eten. De Abdij van Val-Dieu is de enige cisterciënzer abdij die de Franse revolutie heeft overleefd. Binnen de abdijsmuren is ook een brouwerij. Sinds 1997 worden hier weer een aantal lekkere speciaalbieren gebrouwen.